

Zoals ieder jaar starten we met een speciaal nummer, dit keer is het thema ‘systemische hulpverlening en psychiatrie’. Een onderwerp dat een zekere urgentie en relevantie heeft. Want er beweegt veel op dit terrein. Dat blijkt uit de aandacht voor de ideeën van hoogleraar-psychiaters als Paul Verhaeghe, Jim van Os en Floortje Scheepers. Zij plaatsen kritische kanttekeningen bij een overwegend biologisch primaat van psychisch lijden en bij de idee dat we oorzakelijk precies kunnen achterhalen wat mentale ontregeling omvat.

Mensen zijn ingewikkeld, schrijft Scheepers (2021). Volgens haar zijn mensen veranderlijk, dynamisch, altijd in verbinding met hun omgeving en worden zij beïnvloed door een onmeetbaar aantal complexe interacties. ‘Je kunt geen probleem plukken als een bloem, die je dan beschouwt los van zijn omgeving, van zijn historische bron, van zijn diepe wortels.’ (Han Suyin, geciteerd in Scheepers, 2021, p.107)¹ Dit door en door systemische uitgangspunt vraagt nieuwe zoektochten. Hoe gaan we om met diagnoses, hoe benaderen we dan mentale ontregeling, hoe kijken we naar omgevingsinvloeden en hoe betrekken we die in het hulpverleningsproces?

In dit nummer worden enkele inspirerende antwoorden belicht. Zoals een poging om zoveel als mogelijk psychiatrische diagnoses tijdens een opname te vermijden, een methodiek waar de verschillende contextinvloeden die hebben geleid tot een crisisopname in beeld worden gebracht, wat het betekent als er familieleden en andere naasten van het begin bij een opname betrokken worden, en welke aannames en mensbeelden remmend werken als het gaat over gelijke behandeling bij psychisch lijden.

We starten met een gedicht, geschreven door **Chris De Meerleer**. Hij werd tijdens een interview geïnspireerd door het thema en kroop in zijn pen.

¹ Scheepers, F. (2021). *Mensen zijn ingewikkeld. Een pleidooi van acceptatie van de werkelijkheid en het loslaten van modeldenken*. Uitgeverij De Arbeiderspers.

Jessika Evenepoel en **Lazlo Van Praet** beschrijven hoe zij op een psychiatrische afdeling voor jongeren proberen om zoveel als mogelijk zonder strakke diagnostische kaders te werken. Ze tonen de kansen en ook de uitdagingen van deze boeiende onderneming. Volgens hen blijft het een zoektocht die telkens opnieuw afwegingen, overleg en bijsturing vraagt, zowel met jongeren, hun familie als met het team.

In haar artikel gaat **Jolien Bové** dieper in op het werk op High Intensive Care afdeling. Volgens Bové zijn mensen die daar worden opgenomen niet alleen in crisis, ook hun naasten hebben al heel wat doorstaan. Zij ontwikkelde een intakemethodiek die helpt om alle verschillende invloeden en contexten samen met de patiënt in kaart te brengen. Deze gevisualiseerde verkenning creëert een veilige context en sluit aan bij de beleving van de patiënt. Vandaaruit ondersteunt het gesprekken met familieleden en het psychiatrisch team.

Els Wouters constateert dat patiënten op een psychiatrische afdeling problemen al gauw geïndividualiseerd begrijpen. Ook hulpverleners nemen meestal de patiënt en diens individuele problemen als vertrekpunt voor behandeling. Volgens haar remt deze visie het betrekken van naasten als gelijkwaardige partners. Zij laat zien wat de voorwaarden en mogelijkheden zijn als je dat wel doet.

In een *Column* verhaalt **Birgitte Bruyninckx** over de psychische kwetsbaarheid van haar moeder en wat dit betekende voor haar als dochter. Een open, aangrijpend en ook mild relaas over de ontwikkeling van en in een moeder-dochterband.

Winny Ang beschrijft de wijze waarop culturele invloeden meegenomen kunnen worden in zowel diagnostiek als therapie. Een pleidooi voor een meer cultuursensitieve benadering in de hulpverlening waarin rekening wordt gehouden met individuele, socio-economische en culturele invloeden. Volgens Ang is het Culturele Formulering Interview daarvoor een bruikbaar en dynamisch werkmodel.

Hanna Tu en **Salma Wahbi** onderbouwen met wetenschappelijk onderzoek de werking van structurele ongelijkheid in de GGZ. Geracialiseerde mensen krijgen moeilijker toegang tot passende hulp, krijgen een vaak nadelig uitwerkende behandeling en worden vaak misgediagnostiseerd. Tu en Wahbi gaan onder andere in op de positionering van hulpverleners, het effect van klassieke opleidingen en wat helpend kan zijn om racialisering in de hulpverlening te vermijden.

In de rubriek *Boekbesprekingen* zijn twee uitgebreide en bij het thema passende besprekingen opgenomen. Katelijn De Queecker bespreekt het boek *De psychiater van morgen* van *Maurits Nijs*.

En Sara Janssens recenseert *(On)gewenst: De complexe realiteit achter het adoptiesprookje*, geschreven door *Ae Ra Van Geel* en *Kiran Van der Avert*.

Veel leesplezier,
Ellen Reijmers